

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Beyond the Fun
and Games: the
Serious Lessons
of Purim*

Rabbi Shmuel Goldin
March 13, 2011 • ז אדר ב' תשע"א

I. The Setting

1. אסתר פרק ט פסוק א

ובשנים עשר ח' נ'ש הוא ח' נ'ש אָדָר בשְלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בוֹ אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ לְהַעֲשׂוֹת בַּיּוֹם אֲשֶׁר שָׁכְרוּ אֲיָבֵי הַיְהוּדִים לְשָׁלוֹת בָּהֶם וּבַתְּפוּךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְהוּדִים הַמָּה בְּשֵׁי נְאֻיָּהֶם:

2. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלט עמוד ב

אסתר מן התורה מניין? (דברים ל"א) ואנכי הסתר אסתיר

3. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ז עמוד ב

אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי

II. The Characters

המן

4. דברים פרק כה

(י"ז) וְזָכֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עִמָּלֶךְ בְּדַרְכְּךָ בְּצֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם: (יח) אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדַרְכְּךָ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחַשְׁלִים אֲחֵרֶיךָ וְאֵתָהּ עָנָף וַיַּגֵּעַ וְלֹא יָרָא אֶל הַיָּם:

5. אסתר פרק ג פסוק ו

וַיָּבֹזוּ בְּעֵינָיו לִישׁוֹן יָד בְּמַרְדְּכָי לְבַדּוֹ כִּי הִגִּידוּ לוֹ אֶת עִם מַרְדְּכָי וַיִּבְקַשׁ הַמֶּן לְהִשְׁמִיד אֶת כָּל הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְלָכוֹת אֲחַשְׁוֶרְוֹשׁ עִם מַרְדְּכָי:

מרדכי

6. אסתר פרק ג

(ב) וְכָל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ פְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהַמֶּן כִּי כֹן צִוָּה לוֹ הַמֶּלֶךְ וּמַרְדְּכָי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: (ג) וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמַרְדְּכָי מִדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ: (ד) וַיְהִי בְּאִמְרָם כְּאִמְרָם אֵלָיו יוֹם נְיוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּגִּידוּ לְהַמֶּן לְרָאוֹת הַיַּעֲמָדוֹ דְּבַרֵי מַרְדְּכָי כִּי הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר הוּא יְהוּדִי

אסתר

7. אסתר פרק ד פסוק טז

לָךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן וְצוּמוּ עִלַי וְאֵל תֹּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שֵׁל שֵׁשׁ יָמִים לַיְלָה נְיוֹם גַּם אֲנִי וְנַעֲרֹתַי אֲצוּם כֵּן וּבְכֵן אָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא כַדָּת וְכַאֲשֶׁר אֲבַדְתִּי אֲבַדְתִּי:

אשחורוש

8. אסתר פרק ג פסוק טו

הַרְצִיִם יָצְאוּ דְחוּפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וַהֲדַת נִתְּנָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן יָשְׁבוּ לִשְׁתוֹת וְהַעִיר שׁוּשַׁן נְבוֹכָה

9. אסתר פרק ד

(א) וּמַרְדְּכָי יָדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה וַיִּקְרַע מַרְדְּכָי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שָׂק וַיִּצְאָ בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק וַיַּעֲקֶה גֹד לָהּ וּמָרָה: (ב) וַיָּבֹאוּ עַד לִפְנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי אִין לְבוֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ שָׂק: (יא) כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֲצַר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבַד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת שַׂרְבִּיט הַזֶּהָב וְחָזָב וְאֲנִי לֹא נִקְרָאתִי לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם:

10. אסתר פרק ז

(ה) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְוֹשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵר הַמְּלָכָה מִי הוּא זֶה וְאֵי זֶה הוּא אֲשֶׁר מְלָאוּ לְבוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן: (ו) וַתֹּאמֶר אֶסְתֵר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב הַמֶּן הִרְעֵה הִזָּה וְהַמֶּן נִבְעַת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמְּלָכָה: (ז) וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן אֶל גִּנַּת הַבַּיִת וְהַמֶּן עָמַד לְבַקֵּשׁ עַל נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵר הַמְּלָכָה כִּי רָאָה כִּי כָלְתָהּ אֵלָיו הִרְעָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: (ח) וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנַּת הַבַּיִת אֶל בֵּית מִשְׁתֵּה הַיַּיִן וְהַמֶּן נִלְכַּד עַל הַמְּטָה אֲשֶׁר אֶסְתֵר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲגַם לְכַבּוֹשׁ אֶת הַמְּלָכָה עִמִּי בְּבֵית הַדְּבָר וַיָּצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ וּפְנֵי הַמֶּן חָפוּ: ט (ט) וַיֹּאמֶר חֲרָבוּנָה אֶחָד מִן הַסָּרִיסִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה הָעֵץ אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּן לְמַרְדְּכָי אֲשֶׁר

דָּבַר טוֹב עַל הַמֶּלֶךְ עִמְד בְּבֵית הַמֶּן גַּב הַתְּמָשִׁים אָמַר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תִּלְהוּ עָלַי: (י) וַיִּתְּלוּ אֶת הַמֶּן עַל הָעֵץ אֲשֶׁר הָכִין לְמַרְדְּכָי וְחֻמַּת הַמֶּלֶךְ שָׁכְכָה: פ

11. אסתר פרק ח

(ג) וַתֹּסֵף אֶסְתֵּר וַתְּדַבֵּר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וַתִּפְּל לְפָנָיו רַגְלָיו וַתִּבְכֶּה וַתַּחֲנֹן לוֹ לְהַעֲבִיר אֶת רַעַת הַמֶּן הָאֲגָגִי נְאֻם מְחַשְׁבֹתוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל הַיְהוּדִים: (ד) וַיֹּשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת שְׂרָבֵט הַזָּהָב וַתִּקַּם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֵד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ: (ה) וַתֹּאמֶר אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב וְאִם מִצָּאֵתִי חַן לְפָנָיו וְכֹשֶׁר הַדְּבָר לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְטוֹבָה אֲנִי בְּעֵינָיו יִכְתֹּב לְהַשִּׁיב אֶת הַסְּפָרִים מִחֻשְׁבֹת הַמֶּן בֶּן הַמִּדְּתָא הָאֲגָגִי אֲשֶׁר כָּתַב לְאַבְדָּן אֶת הַיְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ: (ו) כִּי אֵיכָכָה אוֹכַל וְכֵאֵתִי בְּרַעַה אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת עַמִּי וְאֵיכָכָה אוֹכַל וְכֵאֵתִי בְּאַבְדָּן מוֹלְדָתִי: ס (ז) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרָשׁ לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּלְמַרְדְּכָי הַיְהוּדִי הַזֶּה בֵּית הַמֶּן נִתְּמַתִּי לְאֶסְתֵּר נָא תוֹתְלוּ עַל הָעֵץ עַל אֲשֶׁר שָׁלַח יָדוֹ בִּיהוּדִים בְּיְהוּדִים: (ח) וְאַתֶּם פְּתוּבוּ עַל הַיְהוּדִים כְּטוֹב בְּעֵינֵיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְחַתְמוּ בְּטַבְעַת הַמֶּלֶךְ כִּי כָתַב אֲשֶׁר נִכְתַּב בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְנִחְתְּמוּ בְּטַבְעַת הַמֶּלֶךְ אִין לְהַשִּׁיב:

12. אסתר פרק ז

(יב) וַיִּגִּדוּ לְמַרְדְּכָי אֶת דְּבָרֵי אֶסְתֵּר: פ (יג) וַיֹּאמֶר מַרְדְּכָי לְהַשִּׁיב אֶל אֶסְתֵּר אֶל תְּדַמִּי בְּנִפְשֶׁךָ לְהַמְלִיט בֵּית הַמֶּלֶךְ מִכָּל הַיְהוּדִים: (יד) כִּי אִם הִתְחַשְׁתְּ תִּחְרִישִׁי בְּעַת הַזֶּה אֶת כְּנוֹחַ וְהַצְלָה יַעֲמוּד לְיְהוּדִים מִמְּקוֹם אַחַר נְאֻם וּבֵית אֲבִיךָ תִּאֲבָדוּ וְמִי יוֹדֵעַ אִם לְעַתָּה כֹּז אֶת הַגְּעֵת לְמַלְכוּת:

Afterword

13. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ו עמוד ב

אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו: בכל שנה ושנה. רבי אליעזר ברבי יוסי סבר: בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבט - אף כאן אדר הסמוך לשבט, ורבן שמעון בן גמליאל סבר: בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן - אף כאן אדר הסמוך לניסן. בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי - מסתבר טעמא, דאין מעבירין על המצות, אלא רבן שמעון בן גמליאל מאי טעמא? - אמר רבי טבי: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל מסמך גאולה לגאולה עדיף.